

AAN De Minister van Justitie

DATUM 18 februari 2010

ONS KENMERK z2009-01307

CONTACTPERSOON

UW BRIEF VAN

UW KENMERK

ONDERWERP Advies ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken, het Besluit kennisgeving gerechtelijke mededelingen, het Besluit politiegegevens en het Besluit toepassing maatregelen in het belang van het onderzoek

Bij brief van 3 december 2009 verzocht u het College bescherming persoonsgegevens (CBP) om ingevolge artikel 51, tweede lid, Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) te adviseren over bovenvermeld ontwerpbesluit. Met het navolgende advies voldoet het CBP aan uw verzoek.

Inhoud van het ontwerpbesluit

Het ontwerpbesluit betreft wijzigingen van de volgende vier besluiten:

- A. het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken
- B. het Besluit kennisgeving gerechtelijke mededelingen
- C. het Besluit politiegegevens
- D. het Besluit toepassing maatregelen in het belang van het onderzoek

De voorgestelde wijzigingen onder A genoemd geven aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

Opmerkingen naar aanleiding van de voorgestelde wijzigingen van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken

- 1. In het ontwerpbesluit ontbreekt, naast de bestaande toestemming van niet-verdachten om celmateriaal af te nemen voor het verrichten van een klassiek DNA-onderzoek, een aparte bepaling inzake de toestemming van niet-verdachten voor het mogen gebruiken van hun celmateriaal voor DNA-verwantschapsonderzoek. Dat is immers alleen maar voor dat doel toegestaan als zij daarmee schriftelijk hebben ingestemd.
- 2. In het ontwerpbesluit ontbreekt een bepaling inzake het informeren van betrokkene over de betekenis van het verlenen van zijn toestemming aan het meewerken aan een DNA-verwantschapsonderzoek.
- 3. In het ontwerpbesluit ontbreekt een bepaling inzake de vernietiging van het celmateriaal en het DNA-profiel van een familielid na het intrekken van zijn toestemming, voor zover het een familielid van iemand anders dan een vermist persoon betreft.
- 4. In het ontwerpbesluit ontbreekt een bepaling inzake het na het onderzoek vernietigen van het DNA-profiel en het celmateriaal van een familielid van de verdachte of niet-verdachte en het celmateriaal en het DNA-profiel van niet-verdachten dat ten behoeve van DNA-verwantschapsonderzoek is afgestaan.

5. In het ontwerpbesluit wordt ten onrechte geregeld dat de DNA-profielen van vermiste personen of hun familieleden mogen worden vergeleken met de DNA-profielen van verdachten en veroordeelden.
6. In het ontwerpbesluit ontbreekt een bepaling inzake de vernietiging van het celmateriaal en de bijbehorende DNA-profielen van vermisten of hun familieleden in het geval er geen sprake meer is van vermissing.
7. In het ontwerpbesluit ontbreekt de doeluitbreiding van de DNA-databank voor strafzaken met het vaststellen van de identiteit van een lijk.
8. Een omschrijving van het begrip “derde” en het begrip “onbekende verdachte” in het DNA-besluit of in de nota van toelichting zou de duidelijkheid ten goede komen.
9. Het niet specifiek benoemen in het ontwerpbesluit van de bepalingen betreffende het DNA-verwantschapsonderzoek leidt tot omissies en onduidelijkheid.
10. Overigens merkt het CBP op dat overleden slachtoffers van een misdrijf als bedoeld in artikel 14, eerste lid, onder a, van het DNA-Besluit, naar aanleiding van de voorgestelde wijzigingen in het ontwerpbesluit niet langer kunnen worden vergeleken met DNA-profielen die zijn aangetroffen op de plaats van een delict.

Toelichting bij opmerking 1

Op pagina 10 van de memorie van toelichting bij het voorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering (sv) en de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in verband met de introductie van DNA-verwantschapsonderzoek en DNA-onderzoek naar uiterlijk waarneembare persoonskenmerken van het onbekende slachtoffer en de regeling van enige andere onderwerpen (verder te noemen de MvT) staat dat in het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken (verder te noemen het Besluit) zal worden geregeld dat celmateriaal dat van een niet-verdachte met zijn toestemming is afgenomen voor het verrichten van een klassiek DNA-onderzoek, slechts met zijn toestemming mag worden benut ten behoeve van het vaststellen van een verwantschapsrelatie. In het bestaande artikel 2, eerste en tweede lid van het Besluit is alleen de schriftelijke toestemming voor het afnemen van celmateriaal geregeld. Het ontwerpvoorstel voorziet niet in een aparte toestemming van niet-verdachten voor het mogen gebruiken van hun celmateriaal voor DNA-verwantschapsonderzoek.

Zie ook de opmerking en de bijbehorende toelichting onder 9.

Toelichting bij opmerking 2

Op pagina 28 van de MvT staat dat in het Besluit zal worden geregeld dat betrokkene vooraf volledig wordt geïnformeerd over de betekenis van het verlenen van zijn toestemming aan het meewerken aan een DNA-verwantschapsonderzoek. Tot het verstrekken van volledige informatie aan degene die om medewerking van een DNA-verwantschapsonderzoek wordt gevraagd behoort ook dat wordt gewezen op de werking van het verschoningsrecht dat in de artikelen 217 en 219 jo. 290 Sv aan bepaalde bloed- en aanverwanten van een verdachte is toegekend. Het bestaande artikel 2, tweede lid van het Besluit ziet alleen op het informeren van degene die schriftelijk toestemt in het afnemen van het celmateriaal. Het ontwerpbesluit voorziet niet in een aparte bepaling betreffende het verstrekken van volledige informatie aan degene die om medewerking aan een DNA-verwantschapsonderzoek wordt gevraagd.

Toelichting bij opmerking 3

Op pagina 28 van de MvT staat dat het Besluit erin zal voorzien dat het celmateriaal en het DNA-profiel van een niet-verdachte terstond na het intrekken van zijn toestemming zal worden vernietigd.

In het ontwerpbesluit is in artikel 18, achtste lid (nieuw) geregeld dat het celmateriaal en het DNA-profiel van een familielid van een vermist persoon wordt vernietigd zodra dit familielid zijn toestemming intrekt. Het wetsvoorstel maakt het echter mogelijk om -na toestemming- ook van andere familieleden dan de familieleden van een vermist persoon DNA-materiaal te gebruiken. Bijvoorbeeld van een familielid van een niet-verdachte die zelf geen medewerking aan een grootschalig rechercheonderzoek wil verlenen. In het geval dat het familielid zich later bedenkt en zijn toestemming intrekt, vervalt de grondslag voor het bepalen van zijn DNA-profiel en het vergelijken van dat profiel. Het ontwerpbesluit voorziet niet in de vernietiging van het celmateriaal en het DNA-profiel van een dergelijk familielid.

Toelichting bij opmerking 4

Op pagina 15 van de MvT staat dat in het Besluit zal worden bepaald dat het celmateriaal van de familieleden van verdachten of niet-verdachten en het celmateriaal van niet-verdachten, dat zij ten behoeve van DNA-verwantschapsonderzoek hebben afgestaan, na het DNA-onderzoek wordt vernietigd. Dit geldt ook voor de uit dat celmateriaal verkregen DNA-profielen. Ten aanzien van "derden" is de plicht tot vernietiging van het celmateriaal en het DNA-profiel reeds opgenomen in artikel 13, tweede en vierde lid van het DNA-Besluit. Dit artikel ziet echter alleen toe op het zogenaamde "klassiek" DNA-onderzoek dat gericht is op het vergelijken van profielen om te zoeken naar een volledige overeenkomst. DNA-verwantschapsonderzoek staat echter op zichzelf en is gericht op een gedeeltelijke overeenkomst om verwantschap te kunnen vaststellen. Uit het ontwerpbesluit of de Nota van toelichting blijkt niet dat artikel 13, tweede en vierde lid van het DNA-Besluit ook ziet op het celmateriaal en het DNA-profiel van de familieleden van de verdachten of niet-verdachten en het celmateriaal en het DNA-profiel van niet-verdachten, dat zij ten behoeve van DNA-verwantschapsonderzoek hebben afgestaan. Zie ook de opmerking en de bijbehorende toelichting onder 8 en 9.

Toelichting bij opmerking 5

Op pagina 22 van de MvT staat dat het Besluit erin zal voorzien dat de DNA-profielen van de personen die zijn vermist als gevolg van een misdrijf of de DNA-profielen van hun eerstegraads familieleden en die van niet-geïdentificeerde overleden slachtoffers van een misdrijf, niet mogen worden vergeleken met de DNA-profielen van onbekende verdachten. Wel zal het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken toestaan dat de DNA-profielen van niet geïdentificeerde overleden slachtoffers van een misdrijf kunnen worden vergeleken met de DNA-profielen van verdachten en veroordeelden. Het uitvoeren van die vergelijking is een hulpmiddel om hun identiteit te achterhalen. Ten aanzien van de DNA-profielen van vermisten of van hun eerstegraads familieleden geldt dit niet. Het CBP maakt hieruit op dat DNA-profielen van vermisten of van hun eerstegraads familieleden *niet* mogen worden vergeleken met de DNA-profielen van verdachten en veroordeelden.

Echter, in artikel 14, zesde lid (nieuw) van het ontwerpbesluit wordt geregeld dat DNA-profielen van overleden slachtoffers en vermiste personen en hun familieleden (de genoemde categorieën onder artikel 14, vierde lid onder a en b) mogen worden vergeleken met bekende verdachten, veroordeelden en ex-veroordeelden (de genoemde categorie onder artikel 14, vierde lid d tot en met f).

Toelichting bij opmerking 6

Het CBP merkt op dat indien een persoon die als vermist geregistreerd stond zich meldt, het niet langer noodzakelijk is het celmateriaal en het DNA-profiel van hem of zijn familieleden te bewaren voor het vaststellen van zijn identiteit. Het celmateriaal en het DNA-profiel moet dan vernietigd worden. Een bepaling ten aanzien hiervan ontbreekt in het ontwerpbesluit. Een familielid kan door het intrekken van zijn toestemming weliswaar bewerkstelligen dat zijn celmateriaal en DNA-profiel worden vernietigd, maar de voorheen vermiste heeft deze mogelijkheid niet. Hij heeft immers geen toestemming hoeven te geven. Ook kan het geval zich voordoen dat het familielid niet meer bij machte is zijn toestemming in te trekken.

Toelichting bij opmerking 7

het voorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in verband met de introductie van DNA-verwantschapsonderzoek en DNA-onderzoek naar uiterlijk waarneembare persoonskenmerken van het onbekende slachtoffer en de regeling van enige andere onderwerpen voorziet erin dat artikel 151a, achtste lid, van het Wetboek van Strafvordering zal worden uitgebreid met de mogelijkheid om DNA-profielen te vergelijken met het doel "het vaststellen van de identiteit van een lijk". Dit doel is in het ontwerpbesluit nog niet toegevoegd als wijziging van artikel 14, eerste lid, van het DNA-Besluit.

Toelichting bij opmerking 8

Het zou de duidelijkheid ten goede komen als in artikel 1 van het DNA-Besluit een omschrijving wordt opgenomen van het begrip "derde" als bedoeld in artikel 13, tweede lid, van het DNA-Besluit. De inhoud van het begrip derden wordt nu immers uitgebreid met de familieleden die gevraagd kunnen worden hun celmateriaal af te staan ten behoeve van DNA-verwantschapsonderzoek.

Zie ook de opmerking en de toelichting daarbij onder 4.

Ook het begrip "onbekende verdachte" dat in plaats komt van het begrip "onbekende personen" in artikel 14, vierde lid, onder c (nieuw) van het ontwerpbesluit wordt niet nader bepaald in het ontwerpbesluit of de Nota van toelichting. Wel staat in de MvT op bladzijde 23 dat onder het begrip "onbekende verdachte" in het nieuwe derde lid van artikel 151a Wetboek van Strafvordering wordt verstaan: het sporenmateriaal waarvan het vermoeden bestaat dat het afkomstig is van de dader en dat is veilig gesteld op bijvoorbeeld de plaats van het delict of van een in beslag genomen voorwerp. Zowel het sporenmateriaal waarvan niet bekend is wie het heeft achtergelaten tijdens bijvoorbeeld het plegen van een inbraak, als het sporenmateriaal waarvan het vermoeden bestaat dat het afkomstig is van een bekende persoon (bijvoorbeeld het sporenmateriaal dat is achtergelaten op een koevoet die tijdens een inbraak is gebruikt door de mogelijke inbreker van wie de identiteit is achterhaald), vallen dus onder het begrip "onbekende verdachte", aldus de MvT.

Het CBP leidt hieruit af dat onder het sporenmateriaal waarvan niet bekend is wie het heeft achtergelaten, zijnde het sporenmateriaal van een onbekend persoon, ook het sporenmateriaal valt dat door een slachtoffer van een delict is achtergelaten.

In relatie tot artikel 14, vierde lid van het Besluit, waarin de verschillende categorieën worden genoemd waarvan de DNA-profielen in de DNA-databank in strafzaken mogen worden opgenomen en het zesde lid (nieuw), waar beperkingen worden gesteld aan het onderling vergelijken van deze categorieën, geeft deze onduidelijkheid in begrippen en categorieën aanleiding tot verwarring.

Zie ook de opmerking en de toelichting daarbij onder 5.

Toelichting bij opmerking 9

In artikel 1, onder b, van het ontwerpbesluit wordt geregeld dat DNA-verwantschapsonderzoek en DNA-onderzoek naar uiterlijke kenmerken ook komt te vallen onder de definitie van het begrip "DNA-onderzoek". Dit begrip betrof tot op heden alleen het "klassiek" DNA-onderzoek. De uitbreiding van het begrip heeft tot gevolg dat daar waar in het besluit eerder het begrip DNA-onderzoek werd gebuikt hieronder nu ook het DNA-verwantschapsonderzoek wordt begrepen. Omdat bij DNA-verwantschapsonderzoek in andere waarborgen moet worden voorzien dan bij een klassiek DNA-onderzoek kan in het Besluit niet altijd worden volstaan met alleen het gebruik van het begrip "DNA-onderzoek". Dit leidt tot verwarring. De opmerkingen genoemd onder een tot en met vier zijn hier een voorbeeld van.

Toelichting bij opmerking 10

Ten slotte attendeert het CBP u erop dat ten gevolge van de in artikel 14, zesde lid (nieuw) van het ontwerpbesluit voorgestelde wijziging, DNA-profielen van overleden slachtoffers zoals genoemd in artikel 14, vierde lid, onder a van het DNA-besluit niet langer kunnen worden vergeleken met DNA-profielen die zijn aangetroffen op de plaats van een delict, de categorie die valt onder artikel 14, vierde lid, onder c van het ontwerpbesluit. Het bewaren van de DNA-profielen van overleden slachtoffers van een delict gebeurt om naderhand in de gelegenheid te zijn de dader van het desbetreffende delict te kunnen opsporen en vervolgen. Uit het ontwerpbesluit leidt het CBP af dat het niet langer mogelijk zou zijn de DNA-profielen van slachtoffers van een delict te vergelijken met de sporen van onbekende personen die zijn aangetroffen op de plaats van een delict. Op basis van artikel 14, vijfde lid van het nu geldende Besluit is het thans nog wel mogelijk de profielen van overleden slachtoffers te vergelijken met de sporen van onbekende personen die zijn aangetroffen op de plaats van een delict. Zie ook de opmerking en de toelichting daarbij onder 5.

Advies

Het CBP adviseert de minister het ontwerpbesluit aan te passen in het licht van bovengenoemde opmerkingen. Het CBP verneemt graag van u op welke wijze u gevolg geeft aan het advies.

Hoogachtend,

Het College bescherming persoonsgegevens,
Voor het College,

mw. mr. dr. J. Beuving
collegelid